

Людмила ЦЕЛЕНКО,
заступниця директора з навчально-виховної роботи

Експеримент як форма професійного зростання

Високий рівень вимог до результатів навчання здобувачів освіти початкових класів, продиктований потребами сьогодення, може бути реалізований тільки тоді, коли учитель буде високопрофесійним, компетентним фахівцем у своїй галузі. Такий фахівець повинен не лише мати фундаментальну освітню підготовку і володіти професійними знаннями і вміннями, що відповідають рівню сучасної професійно-педагогічної науки. Він повинен усвідомлювати цілі і значення своєї професійної праці в системі безперервної освіти, бути професійно мобільним, тобто гнучко реагувати на зміни соціальної ситуації розвитку школи, опанувати нові психолого-педагогічні вимоги до педагогічного процесу й нові педагогічні технології. Це означає, що сучасний учитель початкових класів – це творчий суб'єкт професійної педагогічної діяльності.

У 2017/2018 н.р. два перших класи розпочали експериментальний проект Нової української школи (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2017 року 31028 «Про проведення всеукраїнського експерименту на базі загальноосвітніх навчальних закладів»). Освітній процес здійснювався в рамках дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з теми «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти». Експеримент передбачав упровадження основних положень Концепції НУШ (схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 14 грудня 2016 року №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»). З того часу почалась методична підготовка адміністрації закладу та двох учителів-пілотників до роботи з молодшими школярами в умовах Нової української школи під керівництвом тренера проекту Галас А.В. (завідувачки НМЦ дошкільної, початкової, спеціальної та інклюзивної освіти Хмельницького ОІППО) та Малевич Г.В., тренера з LEGO.

Ми вчилися, а потім навчали учителів закладу технологіям проведення ранкових зустрічей (хоча цей вид роботи з молодшими школярами наші педагоги проводили в освітньому закладі з 1999 року за програмою «Крок за кроком»); системі роботи з конструктором LEGO; основам формування оцінювання та критичного мислення; порядку створення «правил класу», портфоліо молодшого школяра тощо. Після Міжнародного семінару «Нова українська школа – нові підходи до навчання і викладання» (Київ, 2017 рік) у закладі розпочалась активна методична робота щодо впровадження в освітній процес нової реформи НУШ. Два педагоги початкових класів Цюзік І.Л., Белікова Н.В. пройшли тренінгову підготовку в «Школі тренерів Нової української школи».

Концепція Нової української школи проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, які в сукупності забез-

печують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей, формуванню дослідницького ставлення до навколишнього світу. Цей документ зорієнтував колектив учителів початкових класів на використання в освітньому процесі, починаючи з першого класу, такого змісту освіти і технологій навчання, який відкриває можливості для формування у здобувачів освіти компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в соціумі. З педагогічним колективом проводилися інформаційно-педагогічні наради, на яких вивчали нормативно-правові документи Міністерства освіти і науки України; виклики, що стоять перед початковою школою; мету і головні компоненти Концепції Нової української школи; Державний стандарт початкової освіти; компетентнісний підхід та ключові компетентності; особливості організації освітнього процесу тощо.

У Державному стандарті початкової освіти акцентується увага на важливості формування ключових компетентностей у школярів. Враховуючи те, що вони відображають комплексне оволодіння сукупністю способів діяльності, виявляються не взагалі, а в конкретній справі чи ситуації, важливість набуває практико орієнтована основа освітнього процесу. Важливий акцент новозмін пов'язаний з тим, що визнається рівнозначність усіх ключових компетентностей на всіх етапах навчання. З учителями проводилися групові та індивідуальні консультації, на яких практично вивчали, які є Типові освітні програми; що означають очікувані результати навчання здобувачів освіти та як їх реалізувати під час уроку; особливості розвитку дитини під час навчання; форми роботи на уроці та види діяльності, їх доцільність для молодших школярів. З педагогами школи проведено два тренінги з критичного мислення, під керівництвом тренера Прус О.В., що дало можливість колегам свідомо використовувати запропоновану технологію критичного мислення під час освітнього процесу для розвитку самостійного мислення школярів та підвищення рівня їх навчальних досягнень.

Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі передбачає впровадження в практику закладу освіти педагогіку партнерства, яка ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості. Головним завданням педагогіки партнерства для початкової школи є перехід на якісно новий рівень побудови взаємин між учасниками освітнього процесу. Це завдання реалізується у спільній діяльності учителя й учнів, учителя й батьків, учнів між собою, що передбачає взаєморозуміння, єдність інтересів і прагнень щодо особистісного розвитку школярів. Будуючи освітній процес на засадах педагогіки партнерства, учителі закладу дотримуються принципів поваги до особистості, доброзичливості і позитивного ставлення, довіри у стосунках, права вибору та відповідальності за нього.

Проводилися з учителями семінари-практикуми, тренінги: «Правила класу – їх значення для школяра», «Планування тематичних тижнів», «Лайфхаки для вчителів НУШ» тощо. У ході таких заходів допомагали наші учителі – тренери НУШ:

Цюзік І.Л., Белікова Н.В., учитель пілотного класу Талан Л.М. Педагоги закладу у своїй освітній діяльності використовують педагогіку партнерства: навчання без примусу, висування й прийняття значущих цілей, здійснення конкретних дій, подолання пізнавальних утруднень у колективній творчій діяльності, спільне планування індивідуального темпу навчання, самоаналіз у процесі індивідуального і колективного підбиття підсумків діяльності школярів, використання учителем на свій розсуд навчального часу для кращого засвоєння дітьми матеріалу, створення інтелектуального фону навчання, реалізація диференційованого навчання, колективна творча виховна діяльність (самоврядування), самовизначення, ідея життєтворчості, активна участь дітей у контрольно-оцінювальній діяльності.

Основною ж новацією, яка увійшла в практику діяльності експериментальних класів, є структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні. З педагогічним колективом проводилися семінари: «Що таке інтегроване навчання? Міжпредметна інтеграція»; опрацьовували програму «Я досліджую світ»; вчилися створювати проекти на методичних об'єднаннях, педагогічних радах, розподіляти ролі у групах та правильно їх виконувати; планувати тематичні тижні.

Впровадження інтегрованого підходу посилювало можливості педагогіки партнерства, оскільки забезпечувало цілісність і системність освітнього процесу. Дидактичний зміст процесу інтеграції полягає у взаємозв'язку змісту, методів і форм роботи з молодшими школярами. Відповідно інтеграцію навчального матеріалу з різних навчальних предметів педагогі закладу здійснювали навколо певного об'єкта чи явища довкілля, або навколо розв'язання проблеми міжпредметного характеру, або для створення творчого продукту. Ми бачили у наших пілотних класах, як проходять тематичні тижні, які екскурсії вони проводять під час таких тижнів зі школярами, як цікаво дітям пізнавати навколишній світ, як відбувається педагогіка партнерства.

Створення єдиного для навчальних предметів тематичного простору дозволяє уникнути дублювання інформації у змісті різних навчальних дисциплін та розглянути аналогічний матеріал одночасно з різних боків, за допомогою різних дидактичних засобів. Цим забезпечувалася збалансованість у сприйманні інформації різних освітніх галузей, емоційно комфортна атмосфера навчальних занять. Інтеграція програмового змісту створює передумови для різнобічного розгляду базових понять, явищ, більш широкого охоплення змісту, формування у здобувачів освіти системного мислення, позитивного емоційного ставлення до процесу пізнання, водночас створює можливості раціонального використання робочого часу. Важливо при використанні інтеграції не перетворити в мозаїку формально об'єднані за зовнішніми ознаками різномірні знання. Вчителька початкових класів Паюк Н.А. розробила методичний посібник «Інтегровані уроки в початковій школі», отримала Диплом I ступеня як переможець обласної виставки «Освіта Хмельниччини на шляхах реформування».

Ми провели у 2017/2018 н.р. семінари:

- для учителів англійської мови «Особливості Нової української школи», на якому висвітлювали організацію навчального процесу з іноземної мови у перших класах НУШ, стилі навчання;
- для учителів, які працюють в експериментальних класах, були проведені уроки «Я досліджую світ», висвітлена проектна роботи здобувачів освіти по темі «Всесвіт»;
- для заступників директорів з навчально-виховної роботи – у початкових класах «Нова українська школа: простір

освітніх можливостей»: створення освітнього середовища, інтегроване навчання, співпраця з батьками.

У 2018/2019 н.р.:

- зональний семінар методистів початкової освіти, голів методичних об'єднань учителів початкових класів «Інтегроване навчання в перших класах», були проведені відкриті уроки, майстерка «Соціалізація школяра»;
- семінар в експериментальних класах НУШ: відкриті уроки з інтегрованого курсу «Я досліджую світ» - «Хочу-можу-треба»;
- методичний практикум для заступників директорів з навчально-виховної роботи у початкових класах та з виховної роботи «Застосування педагогіки партнерства у розкритті резерву здібностей, талантів і можливостей кожної дитини: реалізація підходів НУШ у початкових класах, формула успіху педагогічної взаємодії».

У 2019/2020 н.р.:

- зустрічалися з О.Гісь щодо роботи за підручником «Математика», відвідали її Школу вільних та небайдужих у Львові.
- Впровадження педагогіки партнерства, компетентнісного й інтегративного підходів в освітній процес передбачає активне включення дітей в організацію навчального дня. З урахуванням вибору дітей щодо змісту роботи, видів діяльності та зважаючи на навчальні можливості й потреби дітей, учителі початкових класів закладу з урахуванням дидактичної доцільності вносили корективи в тематику навчального дня, досягали загальних очікуваних результатів.

Концепцією Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти передбачено, що у шкільному житті зростає частка групової ігрової, проектної і дослідницької діяльності, урізноманітнюються варіанти упорядкування освітнього середовища. У шкільних класних кімнатах нашого закладу використовуються мобільні робочі місця школярів, які можна легко трансформувати для різних форм роботи. У плануванні й дизайні першорядним є спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання. В освітньому середовищі НУШ є баланс між навчальними видами діяльності, ініційованим учителем та видами діяльності, ініційованими дітьми. Тому педагоги закладу створювали таке середовище, яке забезпечувало можливість дітям робити власний вибір для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших, щоб освітнє середовище заохочувало дітей до самовизначення і сприяло розвитку їхніх спроможностей, щоб воно було мобільним – легко трансформувалося для колективної, групової роботи, щоб діти мали можливість вільно пересуватися класом для пошуку навчальних матеріалів.

Творчість породжує творчість. Тому і методична робота спрямовується на нестандартні форми проведення: педради, методичні посиденьки, майстер-класи, тренінги тощо. Стало необхідністю в колективі проводити педради, де ми висвітлюємо наш шлях втілення освітньої реформи: робота на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти у рамках проекту Нової української школи; реалізація компетентнісного підходу за перший цикл навчання у початковій школі НУШ.

Використані джерела

1. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., No 87) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]-Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf>...
3. Нова українська школа : порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. –К. : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.